

Høringsinnspill skolestruktur - Jøa Ungdomsskole

Jeg og min kone flyttet til Jøa i 1985 for å etablere liv og arbeid her. Vi valgte Jøa fordi øysamfunnet hadde nødvendige rammer for bosetting: skole, tjenester og et aktivt lokalmiljø. I tillegg var det en gård til salgs.

Vi har tre barn og ni barnebarn. For oss er dette et bevisst valg: Det er i distriktet vi ønsker å bo, og det er her vi ønsket at barna skulle vokse opp – med trygghet, tilhørighet og kort vei mellom hjem, skole og fritid.

Jeg har vært gårdbruker på Jøa i over 35 år, og neste generasjon har nå tatt over gården. Jeg er fortsatt i aktivitet og bidrar til lokal verdiskaping og drift – blant annet gjennom praktisk arbeid som entreprenør, steinknusing og brøyting. Dette nevner jeg fordi det synliggjør hvordan distriktsnæringene og de lokale, stedsavhengige tjenestene henger tett sammen: Når skole og helsetjenester er stabile og tilgjengelige, blir det mulig for familier å bo, arbeide og skape framtid her.

Jeg har også vært folkevalgt politiker i om lag 20 år før Fosnes kommune ble en del av nye Namsos kommune. Det har gitt meg erfaring med både mulighetene og konsekvensene av politiske strukturvalg – og en tydelig forståelse av hvor avgjørende det er å holde fast ved grunnleggende tjenester i lokalsamfunn som Jøa.

Sterkt lokalt engasjement – og tydelige bekymringer fra allmøtet

På allmøtet på Jøa skole 6. april 2026 deltok over 100 innbyggere, og budskapet var ikke til å misforstå: Bevar Jøa skole.

Møtet var saklig, men engasjementet var sterkt, og det kom fram en rekke konkrete bekymringer som jeg mener må tas inn i den politiske vurderingen.

Barnets beste og akseptabel reisetid må veie tyngst

Kommunen har selv lagt til grunn at skolestruktur skal bygge på prinsipper som «elevens beste først» og «trygg skolevei og akseptabel reisetid».

I høringsmaterialet beskrives scenario D der ungdommer fra Jøa kan få en skolehverdag med svært lang og sammensatt reisevei (buss–ferge–buss og ventetid), omtalt som opptil om lag to timer hver vei.

Jeg ber kommunen og politikerne ta dette fullt ut inn over seg som en belastning på:

- søvn og helse
- læring og konsentrasjon
- fritid, hvile og familiehverdagen

- deltakelse i lokalt fellesskap, idrett og kultur

Konkrete forhold som ble løftet på allmøtet: reisesyke, tilsyn og uavklarte ansvarlinjer

På allmøtet ble det pekt på at reisesyke kan bli et reelt og alvorlig problem for enkelte: oppkast, behov for medisiner og belastning som kan slå direkte ut på skolefravær og skolehverdag.

Det ble også reist en rekke helt konkrete spørsmål som i liten grad er avklart:

- Hvem har ansvar for oppfølging og tilsyn på fergeleiet, på ferga og i overgangene mellom transportmidler?
- Hva skjer hvis elever blir syke eller skadet i løpet av skoledagen i Namsos – og hvem har ansvaret for å få eleven hjem?
- Hva skjer ved teknisk feil eller uvær, for eksempel hvis elever blir satt av ved Ølhammeren og ferga ikke går?
- Ventetid på fergeleie, toalettbehov og standard på venterom ble også trukket fram som praktiske og helsemessige forhold som vil måtte håndteres.

Dette handler ikke om “små ulemper”, men om forsvarlighet i praksis for ungdommer som skal gjennomføre en lang og sårbar transportkjede dag etter dag.

Har kommunen vurdert risikoen for fravær/utenforskap – og kostnaden når noen faller utenfor?

Det jeg savner i vurderingene er at kommunen også tar inn over seg hva det kan koste – både menneskelig og økonomisk – dersom noen elever ikke tåler belastningen av en så lang reisehverdag. På allmøtet ble det uttrykt sterk bekymring for at dette kan forverre skolevegning og psykiske utfordringer, og at enkelte kan falle helt utenfor.

Det er ikke alle barn og ungdom som har samme forutsetninger. Noen vil klare dette, andre vil ikke. Når elever først begynner å falle ut av fellesskapet, kan det utvikle seg til langvarige utfordringer som krever mye oppfølging – fra skole, helse og andre tjenester. Det er krevende for eleven og familien, og det kan bli kostbart for kommunen over tid.

Derfor mener jeg kommunen må svare tydelig før man kan kalle scenarioet forsvarlig: Har dere gjort en konkret vurdering av risikoen for økt fravær og utenforskap ved så lang reisevei – og hva det kan koste kommunen dersom noen elever ikke klarer belastningen?

Skolemiljø, kompetanse og trygghet – Jøa er ikke “svakt fagmiljø”

På allmøtet stilte mange spørsmål ved påstanden om at større skolemiljø automatisk gir bedre sosial robusthet. Det ble pekt på at ungdommene på Jøa ofte har tette og gode

relasjoner elev–elev og elev–lærer, og at små miljø kan gi bedre oversikt og større mulighet til å fange opp elever som ikke har det bra.

Det ble også løftet fram at fagmiljøet på Jøa ungdomsskole oppleves som robust og kompetent, med kvalifiserte ansatte og gode søkertall.

Dette er viktig, fordi hele begrunnelsen for flytting ofte hviler på en antakelse om at dagens tilbud ikke er godt nok. Mange på Jøa mener tvert imot at ungdomsskolen fungerer godt – og at styrking bør skje gjennom samarbeid og tiltak, ikke gjennom å fjerne tilbudet lokalt.

Fritid, kultur og folkehelse – når dagen blir for lang, taper lokalsamfunnet

På allmøtet ble det tydelig pekt på at lang skole- og reisedag vil gå utover tid til fysisk aktivitet, deltakelse i kultur og idrett, og ungdommenes rolle som forbilder for yngre barn. Det ble uttrykt frykt for at lokalt organisasjonsliv svekkes når ungdom ikke lenger har tid og energi til å delta.

Dette er ikke et “sidepunkt”. Kultur- og fritidsaktivitet er en del av oppvekstmiljøet og folkehelsen, og er også viktig for bolyst og tilflytting.

Skole på Jøa er avgjørende for bosetting og næringsliv

Kommunen beskriver demografiske endringer og økonomisk omstillingsbehov som bakgrunn. Da blir det ekstra viktig å ikke velge løsninger som gjør distriktene mindre attraktive å bo i – fordi det kan forsterke fraflytting.

På allmøtet ble det sagt rett ut at forslaget oppleves som et angrep på Jøas eksistens som levende lokalsamfunn, og det ble pekt på konsekvenser som redusert investeringsvilje, fallende eiendomsverdier og fraflytting – også ut av Namsos kommune.

Det ble også pekt på et konkret paradoks: barnehagen bygges ut for flere barn, samtidig som ungdomsskolen foreslås flyttet. For mange framstår dette som motstridende.

Folk velger bygda – og har tatt aktive valg for familien sin

Mange av oss har tatt et bevisst valg: Vi ønsker et liv i et mindre lokalsamfunn, med nærhet, trygghet og tjenester der vi bor. Hvis vi hadde ønsket “stor skole”, byliv og bylogistikk, ville vi valgt byen. Men det har vi ikke gjort. Vi har valgt Jøa – og da må kommunen også respektere at skole og helsetjenester ikke bare er “tilbud”, men grunnleggende forutsetninger for at familier skal kunne bo her over tid.

Jøa helsehus: Stedsavhengig tjeneste og en del av beredskapen

Jeg vil understreke at Jøa helsehus må ses i sammenheng med skole. Hvis både skole og helse/omsorg svekkes i distriktene samtidig, blir konsekvensen langt større enn hver enkelt sak isolert – for trygghet, bosetting og framtidstro.

For et øysamfunn som Jøa er nærhet til helse- og omsorgstjenester også en del av beredskapen. Når vær, fergeavhengighet og avstander kan påvirke tilgjengelighet og responstid, er det viktig at grunnleggende helsetjenester finnes nær folk – ikke bare “i teorien”, men i praksis.

Økonomi og omstilling: Spar der det gir minst skade – og styrk førstelinjen

Jeg har forståelse for at kommunen må vurdere økonomi og omstilling. Men det er avgjørende at man ikke “sparer seg fattig” ved å svekke grunnleggende tjenester som er helt avgjørende for bosetting og beredskap i distriktene.

På allmøtet ble tallgrunnlaget i høringsnotatet utfordret, og det ble reist spørsmål om hvorvidt alle relevante kostnader er regnet med – spesielt knyttet til behov for ledsager/voksenoppfølging, særskilt skyss og praktiske tiltak rundt transportkjeden. Det ble også pekt på at dersom bare noen få familier flytter, kan det raskt spise opp en eventuell innsparing, og at dette må vurderes som del av samfunnsøkonomien.

Samtidig mener jeg kommunen må lete etter innsparinger som i størst mulig grad skjer i administrasjon, støttefunksjoner og interne prosesser – slik at vi kan prioritere hender i skole, helse og omsorg der tjenestene faktisk leveres. (Det er i førstelinjen verdien skapes.)

Jeg ber kommunen og politikerne vurdere følgende:

1. Ta scenario D ut av anbefalt løsning for Jøa når det innebærer svært lang og sammensatt reisevei, fordi dette ikke er forenlig med barnets beste i praksis.
2. Bevar 8.–10. trinn på Jøa som hovedløsning, og bygg robusthet gjennom samarbeidstiltak der det er pedagogisk forsvarlig – fremfor å flytte elevene bort fra nærmiljøet.
3. Behandle Jøa helsehus som en del av beredskapen og som grunnleggende tjeneste for øysamfunnet, og unngå at både skole og helse/omsorg svekkes samtidig.
4. Legg inn en helhetlig distriktskonsekvensvurdering før endelig vedtak: bosetting, næringsliv, landbruk/matproduksjon, kulturliv/frivillighet og beredskap – ikke bare elevtall, bygg og kortsiktig økonomi.

5. Krev en konkret risikovurdering av hva som skjer ved avvik i transportkjeden (uvær/teknisk feil), og hvem som har ansvar for tilsyn, oppfølging og beredskap i overgangene mellom buss–ferge–buss.
6. Krev at kommunen legger fram en vurdering av risiko for fravær/utenforskap, og hva dette kan koste kommunen dersom noen elever ikke klarer belastningen av en så lang reisehverdag.

Å bevare Jøa skole – også ungdomstrinnet – handler om mer enn skoledrift. Det handler om barnas helse og læring, familiehverdager som fungerer, rekruttering og næringsliv, matproduksjon og beredskap – og om å holde fast ved at grunnleggende tjenester må være tilgjengelige der folk bor.

Jarle Elden
Jøa